

Správa o činnosti pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy reflektujúc potreby trhu práce
3. Prijímateľ	Trnavský samosprávny kraj
4. Názov projektu	Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou v Trnavskom samosprávnom kraji 2
5. Kód projektu ITMS2014+	312011AGY5
6. Názov pedagogického klubu	Pedagogický klub bez písomného výstupu - Klub učiteľov pre poľnohospodárske a potravinárske predmety
7. Dátum stretnutia pedagogického klubu	25. 01. 2023
8. Miesto stretnutia pedagogického klubu	Spojená škola Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01 Org. zložka : Stredná odborná škola rozvoja vidieka s VJM Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 38
9. Meno koordinátora pedagogického klubu	Ing. Juliana Gáspárová
10. Odkaz na webové sídlo zverejnenej správy	www.dunagro.sk www.trnava-vuc.sk

11. Manažérske zhrnutie:

Téma: Správanie oviec na pasienku s ohľadom na sociálne väzby jednotlivcov v stáde

Kľúčové slová: pasienky, prežúvavce, stádo, bielkoviny, krmná soľ, hierarchia, sociálne vzťahy,

Stručná anotácia: Prednáška pre členov pedagogického klubu účelom výmeny skúseností v oblasti medzi predmetových vzťahov. Vzťahy medzi zvieratami: aké sú sociálne vzťahy v stáde, kto vedie stádo, či aj ovce tvoria malé partie, nakoniec príklady z praxe a konkrétne výsledky.

12. Hlavné body, témy stretnutia, zhrnutie priebehu stretnutia:

Správanie oviec na pasienku s ohľadom na sociálne väzby jednotlivcov v stáde

Vzťahy medzi zvieratami, či už hospodárskymi alebo divými, sú častou témou výskumných projektov niekoľko rokov. Napriek tomu sa názory odborníkov v mnohých oblastiach rozchádzajú.

„Plné brucho“ je dôležité Správanie oviec na pasienku je ovplyvňované ich individuálnymi vlastnosťami, pastevnými skúsenosťami ale aj hmotnosťou, plemennou príslušnosťou a hierarchiou. Mení sa s ohľadom na fyziologické štádium ovce a v neposlednej miere aj s úrovňou nasýtenia. Situáciu na pasienku ovce neustále kontrolujú. Sledujú okolie pre udržanie bezpečnosti pred predátormi ale zároveň udržiavajú vizuálny kontakt so zvyšnými členmi stáda. Každá ovca „hodí hlavou“ na kontrolu pozície ostatných oviec.

Malé prežúvavce využívajú pri pasení širokú škálu porastov od jednoduchých d'atelinotravných až po druhovo veľmi rozmanité trávnaté a krovinaté pasienky. V porovnaní s veľkými prežúvavcami u malých, teda aj u oviec, je zabezpečenie výživových požiadaviek ovplyvňované menšou kapacitou tráviacej sústavy, schopnosťou spásať nižší porast, selektivitou pri výbere rastlinných druhov a menšou schopnosťou tráviť krmivá nízkej kvality. Preto keď sa veľké prežúvavce pri pasení zameriavajú najmä na zabezpečenie dostatočného príjmu sušiny, pre malé prežúvavce je naopak dôležité udržanie nutričnej hodnoty krmív. Tento faktor je dôležitý pre pastevné správanie sa oviec.

Sociálne vzťahy v stáde sú závislé od vzťahov medzi jednotlivcami a môžu mať pozitívny vplyv na schopnosť zvierat vyjadriť svoje krmné preferencie. V novovytvorenej skupine, kde sa sociálne vzťahy ešte nevyvinuli, zvieratá vyjadrujú svoje individuálne preferencie. Ak sa však pasú v stabilnom stáde, kde sa zvieratá poznajú a majú vybudované vzájomné vzťahy, udržiavajú si krátke individuálne vzdialenosti a vyhľadanie a výber potravy sú do značnej miery určené správaním ostatných členov skupiny. V stabilných skupinách môže sociálne správanie spôsobiť neochotu jednotlivca pást sa mimo svojich rovesníkov. Sociálna súdržnosť tak ovplyvňuje rozloženie oviec na pasienku a kolísanie dostupnosti potravy.

Kto vedie stádo Sledovaním oviec plemena Merino a Border Leicester sa potvrdilo, že v stáde sú zvieratá, ktoré sú vždy medzi vodcami a medzi nasledovníkmi je jednoznačné usporiadanie. Medzi jednotlivými plemenami však existujú rozdiely, keď u merinských oviec bolo zaznamenaných menej vodcovských jedincov ako u plemena Leicester. Zatiaľ, čo merinské ovce sa na pasienku pohybujú usporiadane v stáde, leicesterské poradie pri pohybe nedodržiavajú dôsledne.

Aj ovce tvoria malé „partie“ V pokojných, nerušených stádach sa prirodzene vytvárajú menšie skupiny, v rámci ktorých sa rozvíja skupinová identita. Členstvo v podskupinách nie je stabilné a neustále sa mení. Ale integrácia cudzích oviec do takejto sociálne ustálenej skupiny nie je ľahká. To znamená, že ak je pasienok dostatočne veľký, každá skupina spása inú časť, a to aj napriek tomu, že v inej časti je lepšia paša. To môže v nepriaznivých podmienkach spôsobiť nedostatočnú výživu niektorých oviec.

V rámci malej skupiny sú zvieratá vždy ostražitejšie. Ak sa pasú individuálne alebo v skupine dvoch, zdráhajú sa opustiť svojich rovesníkov i keď majú v dosahu 50 m k dispozícii kvalitnejšiu pašu. Na druhej strane výsledky francúzskych odborníkov ukázali, že v stabilnom stáde ovce ľahšie „zanechajú“ svojich rovesníkov pri spásaní kvalitného vzdialenejšieho porastu, sú tichšie, pasú sa dlhšie a sú menej ostražité. Ak sa ale zmiešajú rôzne stáda, ovce na situáciu reagujú udržiavaním kontaktov so známymi jedincami vlastného stáda a vyhýbajú sa neznámym zvieratám z iných stád. Aj v skupinách, ktoré sú tvorené z viacerých plemien, ovce viac vnímajú jedincov vlastného plemena a či už pri pasení alebo pri odpočinku sa s nimi s obľubou združujú.

Ak sú ovce pasené spoločne s hovädzím dobytkom, zvyčajne sa s ním nezdržujú. Zostávajú však v jeho blízkosti a nasledujú ho ak boli na jeho prítomnosť zvyknuté už v rannom veku. V takom prípade sa bližšie pri dobytku držia barany/škopy ako ovce.

Rodina či kamarát? Niektorí odborníci považujú za rozhodujúce prednostné združovanie s rovesníkmi, iní zdôrazňujú príbuzenské vzťahy (najmä u samíc).

Zovšeobecnene možno povedať, že v sociálnej organizácii stáda prevláda dominancia s ohľadom na hmotnosť, výšku, veľkosť rohov, reprodukčný stav samice, ... V hierarchii stáda však často rozhodujúcu úlohu zohráva vek zvierat'a, kde samice jednej vekovej kategórie dominujú samiciam všetkých ostatných vekových kategórií.

Túto skutočnosť odborníci vysvetľujú rôznymi faktormi aj s ohľadom na druh zvierat. U viacerých druhov je pre existenciu rodinnej štruktúry stáda dôležitý silný vzťah pozorovaný medzi matkami a dcérami. Zároveň však bola potvrdená silná sociálna asociácia medzi samicami-jednoročiakmi, voči ktorým staršie samice prejavovali výraznú agresivitu. Pri našich pozorovaniach pasúcich sa oviec, sme nezaznamenali záujem zvierat prednostne vytvárať pastevné skupiny v zložení stará matka - matka – dcéra.

Názory na to, ako dlho sa udržuujú vzájomné väzby medzi matkou a dcérou dosiaľ nie sú ujasnené. Mladé baránky už niekoľko týždňov po narodení uprednostňujú spoločnosť rovesníkov rovnakého veku a pohlavia. Tento jav však nebol pozorovaný u jahničiek, ktoré sú viac pripútané ku svojim matkám ako k rovesníkom a po izolácii od matky prežívajú väčší stres ako baránky. Vo veku 12-16 týždňov je medzi matkami a jahňatami na pasienku silné puto, ktoré „udržiava“ jahňatá v blízkosti matky a to najmä v čase kľudu (ležanie, státie, ...). Napriek tomu, u niektorých zvierat bola pozorovaná výrazná preferencia rovesníkov. K najsilnejšiemu zoskupovaniu vrstovníkov dochádza najmä pri pasení. U oviec chovaných celoročne na pasienku mladé jedince zostávajú v „rodnej“ skupine, ale ich vzťahy s matkami od 6 mesiacov postupne slabnú. Na jeseň sa výrazne zvyšuje preferencia rovesníkov, v zimnom období rovesníci vytvárajú skupiny, ktoré sa pohybujú nezávisle od starších

bahníc. V nasledujúcom lete však tieto skupiny „neplatia“ a mladé ovce sa opäť začleňujú do väčšej skupiny.

Po odstave sa väzba matky a dcéry, či už u domácich alebo divých oviec, výrazne oslabuje a po 1 roku zrejme prestáva mať akýkoľvek sociálny význam. Sila väzby je však veľmi variabilná. K jej oslabeniu po odstave zrejme dochádza následkom odlišných požiadaviek matky a dcéry a odlišného správania sa. Podobne aj výsledky pozorovania voľne žijúcich oviec naznačujú, že tento vzťah je všeobecne krátky a je výrazne ovplyvňovaný rôznorodosťou prostredia, čo sa prejavuje v konfliktoch medzi sociálnymi požiadavkami a požiadavkami na vyhľadanie potravy.

Rozdiely v rýchlosti poklesu intenzity väzby boli zistené aj vo vzťahu k plemenu. Aj s ohľadom na túto skutočnosť je pravdepodobné, že práve genetické rozdiely a cielený umelý výber sa podieľajú na zosilnení materských väzieb u domestikovaných plemien.

Najdôležitejšie je prežiť. A prežiť znamená úspešne sa ubrániť pred predátormi a zabezpečiť si dostatok živín. Na týchto princípoch je pravdepodobne formovaný sociálny systém oviec – na stratégiách proti predátorovi a hľadaniu potravy. Na princípoch, ktoré sa opierajú o naučené tradície. Podľa dostupných informácií sa zdá, že príbuzenské vzťahy v tomto ohľade zohrávajú iba obmedzenú úlohu.

Pasenie oviec Ovce spásajú podstatne viac druhov rastlín, ako HD. Okrem tráv, d'atelín, bylín žerú aj výhonky drevín a krov. Takýmto spôsobom si dopĺňajú niektoré minerálne látky, najmä vápnik, sodík, molybdén a ďalšie stopové prvky dôležité pre výživu oviec. Ovce dokážu spásat' aj tzv. absolútne ovčie pasienky. Ovce sa pasú 6-10hod denne. Ovce na pastve zbytočne nechodia, buď sa pasú alebo odpočívajú a prežúvajú. Státie zaberá 15 až 25% z celého dňa. Ovce sa vykalia denne 6 až 8 krát a 10 až 15 krát sa vymočia. Ovca v letnom období spotrebuje 4 až 6 litrov vody. Denne pijú 3 až 6 krát. Počet periód prežúvania je 10 až 15, čas prežúvania je 7 až 10 hodín.

Ovce pri pasení potrebujú dostatok času na to, aby sa dosýta napásli. Najintenzívnejšia pastva je v skorých dopoludňajších hodinách a pri podvečernom ochladení. Na podporu intenzity pasenia a lepšie využitie živín sa doporučuje striedať pasienky. Pastviny s tvrdšou a suchšou trávou je treba spásat' za chladnejšieho a vlhšieho počasia. Ovca pri pasení vyžaduje kl'ud, neznáša pasenie proti slnku a proti silnejšiemu vetru, s obľubou vyhľadáva zäveterné miesta.

Zásady pasenia oviec: Ovce napásat' vždy do sýta. Nepásat' za veľkých horúčav, najlepšie po uschnutí rosy a večer. Cez poludnie dopriať ovciam odpočinok v košiari, resp. v tieni. Pastvu striedať, aby sa zlepšila chuť do žrania. Pri pasení zabezpečiť v stáde pokoj. Nepásat' proti

slnku. Podľa možnosti pásť po vetre a do kopca. Ohradiť zamokrené miesta a močiare, ktoré sú zdrojom parazitárnych chorôb.

Pasenie pomocou pastierskeho psa: Pastierskeho psa je treba na ovce privykať od útleho detstva, len tak bude schopný si vytvoriť ten správny vzťah k zverenému stádu. Úlohou psa je zverené stádo ochraňovať, zháňať a dobre sním vychádzať. Správny pastiersky pes nesmie zverené zvieratá opustiť, bezdôvodne napádať a vyrušovať.

Výcvik pastierskeho psa: Začína sa v ranom detstve socializáciou a privykaním na ovce. Vhodné je aby bol pes od ranej mladosti ustajnený spolu so stádom, o ktoré sa bude starať. Šteňa sa učí aj pozorovaním starších jedincov, hlavne od svojej matky. Pes musí reagovať na krátke povel, pískanie a ukazovanie pastierskej palice. Musí vedieť ovce zastaviť, dať do pohybu, oddeliť vybrané kusy od stáda, nahnať do ohrady, zmeniť smer ich pohybu a obrániť pred nepriateľom.

Nároky na pastierskeho psa: Pastiersky pes musí byť odolný voči poveternostným podmienkam, vytrvalý, pevnej telesnej konštrukcie, zdravý, nebojácny, inteligentný, učenlivý a dobre pohyblivý. Dôležitá je aj maximálna oddanosť stádu a psovodovi.

Psy používané pri stáde:

Pastiersky: Pyrenejský horský pes, Malorský pastiersky pes, Pyrenejský mastin, Španielsky mastin, Alentejský pastiersky pes Estrelský pastiersky pes Castrolaboreiský pastiersky pes Maremmsko-abruzzský pastiersky pes Hovaward Švédsky pastiersky pes- dalbo Podhalanský pastiersky pes Slovenský čuvač Kuvasz, Komodor Krašský pastiersky pes, Bosnianský pastiersky pes- tornjak.

Ovčiarcky: Cumberlandský ovčiak, Border kólia, Mramorovaná kólia, Dlhosrstá kólia, Šeltia Krátkosrstá kólia, Starovelsský šedý ovčiak, Velsský čierny ovčiak, Velsská kólia, Velsský pastiersky pes, Írska kólia, Beauceron Briard Languedocký ovčiak, Pikardský ovčiak, Dlhosrstý pyrenejský ovčiak.

13. Závery a odporúčania:

V závere členovia klubu spoločne konštatovali, že táto téma je veľmi rozsiahla a toho času viacnásobne aktuálna.

Vypracoval (meno, priezvisko)	Ing. Ľudovít Fodor
Dátum	25. 01. 2023
Podpis	
Schválil (meno, priezvisko)	Ing. Juliana Gáspárová
Dátum	25. 01. 2023
Podpis	

Príloha: Prezenčná listina zo stretnutia pedagogického klubu

Príloha správy o činnosti pedagogického klubu

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Prioritná os:	Vzdelávanie
Špecifický cieľ:	1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy reflektujúc potreby trhu práce
Prijímateľ:	Trnavský samosprávny kraj
Názov projektu:	Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou v Trnavskom samosprávnom kraji 2
Kód ITMS projektu:	312011AGY5
Názov pedagogického klubu:	Pedagogický klub bez písomného výstupu - Klub učiteľov pre poľnohospodárske a potravinárske predmety

PREZENČNÁ LISTINA

Miesto konania stretnutia: Spojená škola Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda
929 01 Org. zložka : Stredná odborná škola rozvoja vidieka s VJM Námestie Sv. Štefana 1533/3
Dunajská Streda

Dátum konania stretnutia: 25. 01. 2023

Trvanie stretnutia: 14:00 - 17:00

Zoznam účastníkov/členov pedagogického klubu:

č.	Meno a priezvisko	Podpis	Inštitúcia
1.	Ing. Juliana Gáspárová		Spojená škola Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01 Org. zložka : Stredná odborná škola rozvoja vidieka s VJM Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01
2.	Ing. Iván Ťrögi		Spojená škola Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01 Org. zložka : Stredná odborná škola rozvoja vidieka s VJM Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01

3.	Gabriela Danáčová		Spojená škola Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01 Org. zložka : Stredná odborná škola rozvoja vidieka s VJM Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01
4.	Ing. Margita Fucseková		Spojená škola Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01 Org. zložka : Stredná odborná škola rozvoja vidieka s VJM Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01
5.	Ing. Ferdinand Fekete		Spojená škola Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01 Org. zložka : Stredná odborná škola rozvoja vidieka s VJM Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01
6.	Ing. Ľudovít Fodor		Spojená škola Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01 Org. zložka : Stredná odborná škola rozvoja vidieka s VJM Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01
7.	PaedDr. Anita Bíró	absencia	Spojená škola Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01 Org. zložka : Stredná odborná škola rozvoja vidieka s VJM Námestie Sv. Štefana 1533/3 Dunajská Streda 929 01